

ابعاد هدایت تحصیلی-شغلی در ایران

کاری از لیلا زرین قلم
دبیر درس کار و فناوری پایه نهم

هدف راهنمایی شغلی در مدارس

ساندرسون (۱۹۵۴) معتقد است از سن ۱۰ سالگی علاقه به گفتگو و جستجوی درباره رشته تحصیلی و شغلی آغاز می شود.

پس شروع جستجوی تحصیلی - شغلی از چهارم ابتدایی است .

اهداف راهنمایی تحصیلی - شغلی در دوره ابتدایی

۱. آگاه نمودن دانش آموزان از ضرورت وجود تمام مشاغل شروع برای ادامه زندگی است .
۲. علاقه به جستجو و سوال کردن درباره تحصیل و شغل
۳. تحریک حس کنجکاوی دانش آموزان درباره تحصیل و شغل
۴. گسترش دامنه ی اطلاعات دانش آموزان درباره رشته های تحصیلی و مشاغل

اهداف راهنمایی تحصیلی - شغلی

در دوره راهنمایی

۱. بر خودشناسی و شناخت رشته های تحصیلی و مشاغل تاکید شود
۲. با دنیای گسترده مشاغل به طور کامل تری آشنا شوند.
۳. بین انتخاب رشته تحصیلی و مشاغل مورد علاقه دانش آموزان رابطه صحیح و منطقی به وجود آید .
۴. طرح ریزی تحصیلی - شغلی را به طور جدی تری شروع شود.

اهداف راهنمایی تحصیلی - شغلی

در دوره متوسطه

❖ در این دوره به سن انتخاب رشته و شغل نزدیک تر می شوند .

اهداف

← ۱. فراهم نمودن امکانات و موقعیتی که دانش آموز با خودشناسی و شغل شناسی کامل تر و دقیق تر طرح ریزی شغلی را پیگیری می کند .

← ۲. در این دوره باید اطلاعات دقیق تری از نتایج آزمون های تحصیلی - شغلی اجرا شده ، رشته های تحصیلی ، مشاغل متعدد و فرصت های در دسترس در اختیار دانش آموزان قرار گیرد .

عوامل مؤثر در طرح ریزی تحصیلی - شغلی

۱- توانایی ذهنی

۲- استعداد (توانایی فطری)

← عام مثل:

خاص

✓ استعداد کلامی

✓ استعداد روابط اعداد

✓ استعداد سرعت انتقال

✓ قدرت حافظه و انبساط

۳- **رغبت**: احساسی که از توجه و علاقه زیاد نسبت به چیزی همراه

باشد.

چهار نوع رغبت از نظر سوپر

- ✓ **رغبت بیان شده:** در کودکان و نوجوانان تغییر می کند و اعتبار علمی ندارد
- ✓ **رغبت نمایان شده:** منبع و منشاء تصمیم گیری است .
- ✓ **رغبت آزمون شدن:** حتما ابتدا باید اطلاعات تحصیلی - شغلی در دسترس فرد باشد.
- ✓ **رغبت فهرست شده:** پاسخگویی فرد به جدولی از فهرست رشته های تحصیلی و مشاغل

- **رغبت ها به جای آنکه آموخته شوند کشف می شوند .**
- **با افزایش سن رغبت فرم واقعی به خود می گیرد .**

عوامل مؤثر در طرح ریزی

تحصیلی - شغلی

۴- **شخصیت**: مجموعه ویژگی های بی همتا و ویژه فرد است

که مختص اوست و او را از دیگران جدا می کند.

۵- **توجه به اهمیت**:

❖ نداشتن اطلاعات درباره رشته تحصیلی و شغل

❖ ندانستن ارزش های واقعی هر رشته تحصیلی و شغل

❖ تحمیل عقاید والدین و یا ایجاد رغبت های کاذب

❖ رغبت های بیان شده در سنین پایین

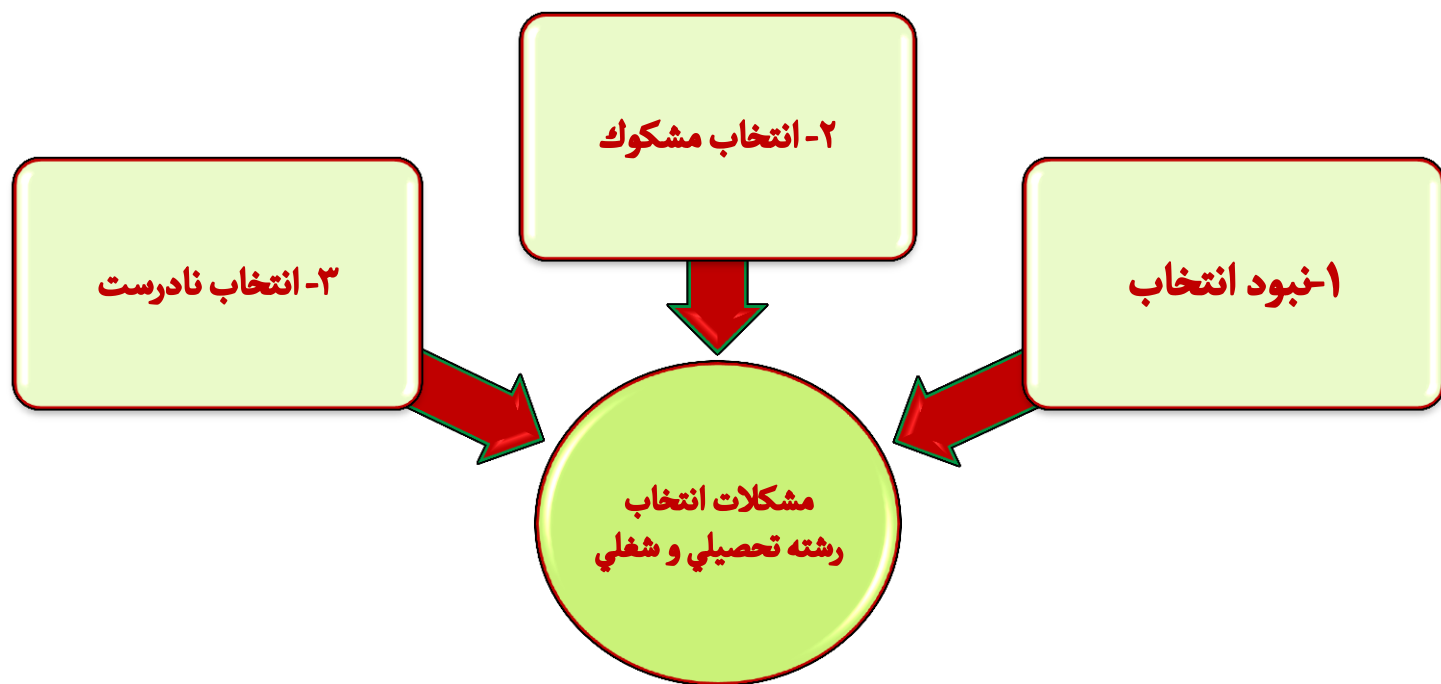
۶- **عوامل محیط**:

نظیر فرهنگ خانواده ، وضع جغرافیایی و طبقه اجتماعی

تعریف فرهنگ: مجموعه اعتقادات ، باورها ، ارزش ها و خصوصیات منحصر

به فرد که افراد يك جامعه برای ادامه زندگی و مقابله با مشکلات و سازش با محیط و نیز

برقراری روابط با یکدیگر به کار می گیرند .

سازش تحصیلی و شغلی

یعنی کمک به دانش آموز که رشته تحصیلی یا شغلی را انتخاب کنند ، برای آن آماده گردد و به طور موفقیت آمیزی به آن ادامه دهد.

نبود سازش تحصیلی - شغلی

باعث کارآیی پایین دانش آموز می شود و ترک از تحصیل یا شغل را به همراه خواهد داشت.

انگیزه های تحصیلی - شغلی

۱- نیاز به خود
شکوفایی

۲- معنا و ارزش
اجتماعی-اقتصادی
تحصیلی و شغلی

۳- اعتبار

۴- توانایی و
مهارت های
تحصیلی- شغلی

۵- نظریه برابری

۶- نظریه xy

عوامل مؤثر بر موفقیت

تحصیلی - شغلی

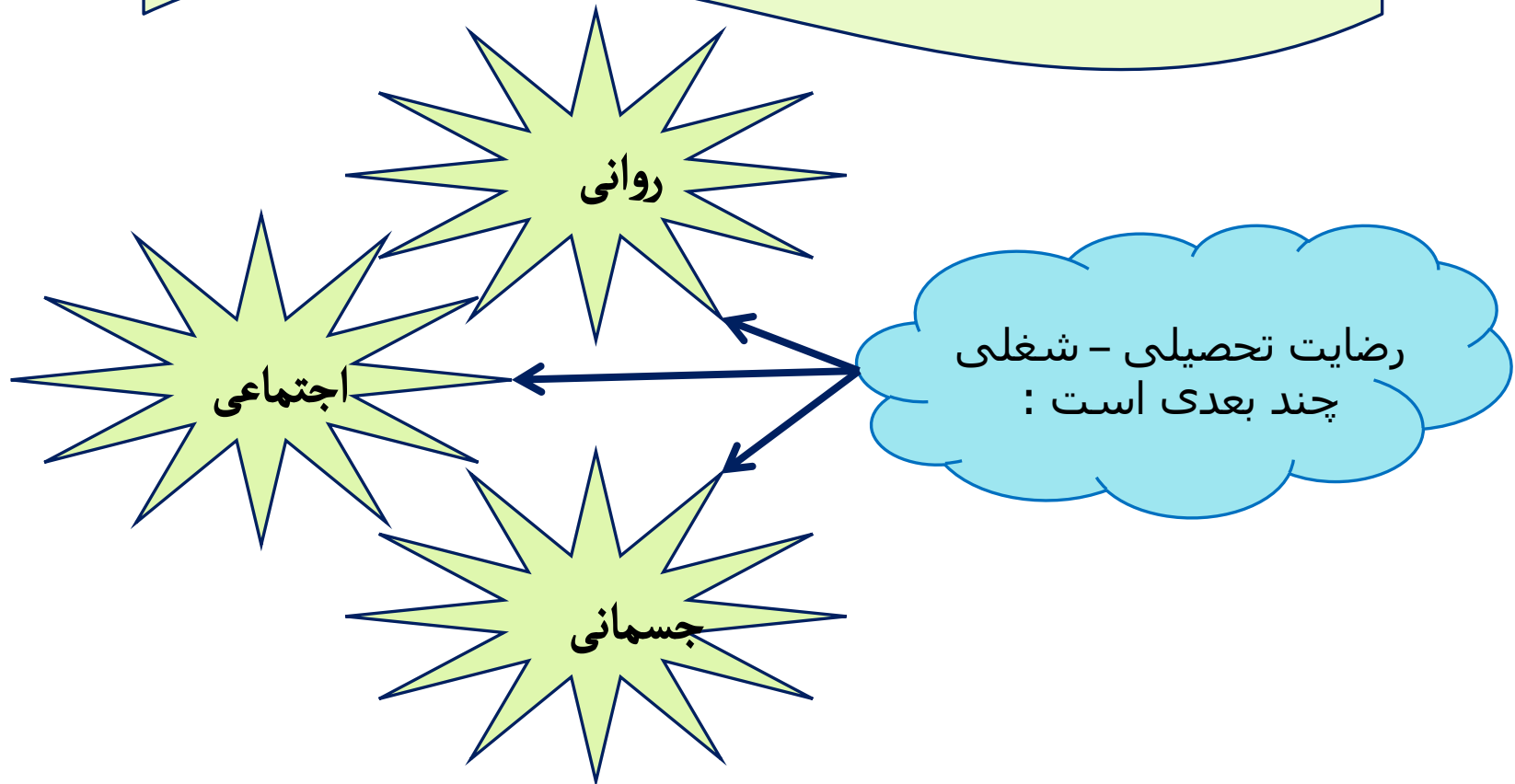
۱- تعهد و مسوولیت پذیری

۲- ارتباط تحصیلی - شغلی

۳- اعتبار تحصیلی - شغلی

رضایت تحصیلی - شغلی :

نوعی سازگاری عاطفی فرد با تحصیل و شرایط ادامه آن است .

مراحل رشدی انتخاب شاخه، رشته و شغل

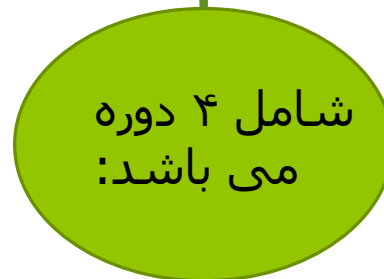
از نگاه گینزبرگ

۱- مرحله ی رویایی یا خیالی (قبل از سن یازده سالگی) : انتخاب بر اساس آرزوهای خویش

۲- مرحله آزمایش (۱۱-۱۸):

خودکامی در مورد رشته تحصیلی و مشاغل که در آینده خواهد داشت.

مرحله آزمایشی

الف- رغبت : از ۱۱ تا ۱۲ سالگی شروع می شود و شامل: آرزو، امیال و رغبت بیان شده است .

ب- صلاحیت : از ۱۲ تا ۱۴ سالگی شروع می شود . توانایی یا ناتوانی خود را برای رشته یا شغل در نظر می گیرد .

ج- ارزش : از ۱۵ تا ۱۶ سالگی شروع می شود که با دیدگاه خدمت به جامعه همراه است .

د- انتقال: از ۱۷ تا ۱۸ سالگی شروع می شود و مبنای تصمیم گیری عینی و واقعی انتخاب رشته تحصیلی و شغلی می باشد.

مراحل رشدی انتخاب رشته و شغل

از دیدگاه سوپر

۱- مرحله رشد (تولد تا ۱۴ سالگی)

الف) رویایی (۴ تا ۱۰ سالگی)

ب) رغبت (۱۱ تا ۱۲ سالگی)

ج) صلاحیت (۱۳ تا ۱۴ سالگی)

مراحل رشدی انتخاب رشته و شغل

از دیدگاه سوپر

۲- مرحله مکاشفه (۱۵ تا ۲۴ سالگی)

در این مرحله از طریق خود آزمایی ، ایفای نقش ، و شناخت رشته تحصیلی و شغلی از طریق انجام فعالیت هایی در مدرسه و کارگاه ها صورت می گیرد.

در این دوره سن انتخاب بر اساس ارزش ها ، رغبت ها ، نیازها و توانایی ها ۱۵ تا

۱۷ سالگی است .

مراحل رشدی انتخاب رشته و شاخه تحصیلی

از دیدگاه گاتفردسون

۱- جهت گیری بر اساس اندازه و توانایی (۳-۵ سالگی)

۲- جهت گیری بر اساس جنسیت (۶-۸)

۳- جهت گیری بر اساس ارزش های اجتماعی (۹-۱۳)

۴- جهت گیری بر اساس منحصر به فرد بودن (۱۴ سالگی به بعد)

که انتخاب درست بر اساس ارزش ها ، توانایی ها ، نیازهای خودشان ، جامعه و خانواده از این دوره شروع می شود .

مراحل رشدی انتخاب رشته و شاخه تحصیلی

از دیدگاه اریکسون

۱- اعتماد اساسی

۲- خود مختاری

۳- خلاقیت

۴- سازندگی

۵- هویت خود (با آغاز دوره نوجوانی)

۶- احساس صمیمیت (بعد از ۲۰ سالگی)

۸- وحدت خود

۷- تحرک (۴۵ سالگی)

بنابراین با توجه به :

- ۱- نبود مشاور در پایه ابتدایی و اول دوره متوسطه (برخوردار نبودن سیستم آموزش و پرورش ایران از روش فرایندی در هدایت تحصیلی)
- ۲- آماده نبوده شرایط محیطی مدرسه و جامعه در خصوص شکل گیری رغبت های نمایان شده دانش آموزان
- ۳- نبود مراکز و موسسات یادگیری محیطی برای اکتساب و شناخت اولیه و در حد قبول برای ورود به شاخه ها و رشته های تحصیلی و شغلی
- ۴- نوع سیستم آموزشی ایرانی که از یک سیستم آموزشی حافظه محوری، تئوریک و غیرمنعطف در برنامه درسی برخوردار است
- ۵- آشنا نبودن معلمان از مهارت های مشاوره ای و روان شناختی پایه

بنابراین با توجه به :

۶- نداشتن بودجه کافی برای انجام بازدید های شغلی و تحصیلی در جهت آشنا سازی دانش آموزان با شاخه ها و رشته های تحصیلی

۷- احترام گذاشتن به استعداد، توانایی ها ، رغبت ، ارزش و شخصیت دانش آموزان در تصمیم گیری تحصیلی - شغلی

۸- آگاه بودن از این نکته که انتخاب صحیح رشته ، شاخه و شغل از یک طیف سنی ۱۴ تا ۲۰ سال و با یک شیب ملایم باید اتفاق بیافتد .

۹- برخوردار نبودن مدارس فنی و حرفه ای و کاردانش از تنوع رشته ها و گروه ها در تمام مدارس

به نظر می رسد بهتر است:

۱ استعداد عام دانش آموز در پایان سال نهم مدنظر باشد، یعنی فقط شاخه نظری و فنی و کاردانش

۲ بعد از یک سال تحصیلی در درون شاخه دانش آموزان بتوانند با توجه به نظرات مشاور، آشنایی کافی با رشته ها و گروه های درون شاخه ، بازدید شغلی از موسسات و مراکز مرتبط با شاخه ، نتایج آموزن استعداد ، رغبت ، ارزش ها و توانایی ها که از یک ضریب اطمینان بیشتری برخوردار است و علی الخصوص مقایسه خود دانش آموز با همسالان و محتوای ارائه شده به یک روش اقناعی در انتخاب رشته در شاخه نظری و تفکیک شاخه و رشته در فنی و کار دانش پردازد.

۳ در هدایت تحصیلی تمامی موارد از جمله محدودیت های محیط تحصیلی، امکانات و نیازهای کشور نیز با تشکیل کمیته هدایت تحصیلی از ستاد تا صف لحاظ خواهد شد .